

FOTO'S VAN ZONNIGE DAGEN

Van dezelfde auteur verscheen onder meer:

De zomerval

My generation

Onze dagen | Het ongeluk

Zo gaan die dingen

Eindelijk de zee

Echt iets voor jou

Verdwenen tijd

Herfst in het oosten

Perfecte stilte

Kleur van geluk

Wat is precies de bedoeling?

Het eerste licht boven de stad

Als de winter voorbij is

Waaitaal

Hoe alles moest beginnen

Olifant van zeep

Als je de stilte ziet

Maak het mooi

Thomas Verbogt

Foto's van zonnige dagen

Wereldbibliotheek

© 2026 Thomas Verbogt

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

Omslagontwerp Nico Richter

Foto omslag © Johanna Hagen

Foto auteur © Esther Lutgendorff

NUR 301

ISBN 9789028454576

www.wereldbibliotheek.nl

Wereldbibliotheek maakt deel uit van Park Uitgevers

Storm voorspeld

Tussen de eindejaarskranten een ansichtkaart van Anna, Nepal, Kathmandu, uitzicht over de stad, onnatuurlijke kleuren, haar iele handschrift: 'Kaart komt waarschijnlijk pas laat in januari aan. Weet dat ik aan je, aan ons zal denken/gedacht heb, op oudejaarsdag van het jaar dat nooit oud kan worden. Wat had ik me graag herinnerd dat wij het samen gevierd hadden, Pol, jij en ik, met ons drieën, zoals best gekund zou hebben. Misschien wil je me bellen, misschien ook niet, waarschijnlijk ben ik onbereikbaar. Waar heb ik het over? Het is vast al ver in januari. Dag Ro, ik schrijf dit op weg naar het dak van de wereld. Daar ben ik waarschijnlijk wanneer je dit leest. Vanaf daar kijk ik uit over onze levens. Als dat kan.'

Ik stuurde haar een appje dat haar kaart precies op tijd arriveerde, maar het bericht kwam niet aan, nog niet. Misschien wil ze onbereikbaar zijn.

De laatste ochtend van het jaar is nooit een tijdstip waaraan ik veel waarde hechtte. Meestal was ik gewoon aan het werk, thuis of elders, en tegen middernacht zorgde ik er wel voor ergens verzeild te zijn geraakt waar hoe dan ook even bij het begin van het nieuwe jaar werd stilgestaan.

Iedere dag kan er een nieuw jaar beginnen, het hangt er maar net van af welke betekenis je geeft aan hoe we tijd benoemen.

Nu is het of deze ochtend me verstilt. Misschien helpt dat mijn gedachten te kalmeren. Er is storm voorspeld, de wind wordt voller, ik kan nergens heen en ik wil niets liever dan nergens heen kunnen. Polly en Anna die mijn gedachten op hol jagen, Cleem ergens in een duizelingwekkende duisternis.

Anne Queffélec speelt Bach: *Ich ruf zur dir, Herr Jesu Christ*. De muziek spreekt die woorden uit.

Als je wat je meemaakt, navertelt, na kunt vertellen, is dat wat anders dan die gebeurtenissen reconstrueren, want dat betekent dat de samenhang van die gebeurtenissen onderuit is gehaald of aangetast of kapotgemaakt, er in ieder geval niet meer is. De samenhang moet er opnieuw komen, ik kan niet aan dit jaar beginnen. Wat is er gebeurd, wat is mij gebeurd? Kan ik dit?

DEEL 1

Niets is lang geleden,
lang geleden is niets

*Yes, we are going to suffer, now; the sky
Throbs like a feverish forehead; pain is real;*

— W.H. AUDEN

Zomaar

Bij het inpakken van mijn koffer vind ik een briefje van mijn moeder, ik weet niet van hoelang geleden. Er staat als altijd ‘voor Rogier’ boven. Mijn zusje kreeg er soms ook een, maar we lazen die niet van elkaar. ‘Denken aan de toekomst is ook een manier van ermee omgaan. Best essentieel. Denken aan de toekomst kan ook betekenen dat je er iets aan doet of in doet.’

Ze legde die briefjes zomaar ergens neer, zonder duidelijke aanleiding. Ik heb ze bewaard, maar ken ze ook uit mijn hoofd, ik las ze altijd een paar keer, hardop, beetje met de stem van mijn moeder, alsof zij ze ‘voordroeg’, ingetogen. We zeiden er verder nooit iets over tegen elkaar, mijn moeder en ik.

‘Je moeder zette open deuren graag verder open,’ zegt Cleem als ik hem over die briefjes vertel.

Moet ik als ik hem in Frankrijk zie, die momenten als foto’s voorleggen en het hebben over haar woorden, dat denken aan de toekomst hetzelfde is als ermee leren omgaan?

Ik zei het eens tegen Polly. Hoe oud was ze? Jaar of vijf-

ten, denk ik, een venijnige puber, dat zeker. Ze zei dat het tijd werd voor een gesprek tussen vader en dochter. Hoelang hadden we elkaar niet gezien? Dat jaar was ik vaak in het buitenland. Mijn leven was het buitenland.

Het was een paar dagen voor haar verjaardag, ik probeer altijd op haar verjaardag te komen, terwijl ik het onzinnige feestdagen vind. Zij waarschijnlijk ook, in sommige opzichten moet ze op me lijken, maar ze vindt dat er soms aanleiding is mijn aanwezigheid op te eisen.

‘Je leidt een kunstleven,’ zei Polly. Ze zei het niet één keer.

Ik rijd naar de kust, we wandelen over het strand, ik zeg dat mijn moeder, haar oma—

‘Zie je oma nog vaak?’ moet ik vragen.

‘De laatste jaren niet meer. Het doet haar niet veel. Anna en ik zijn jouw verleden. Daar heeft ze niets mee. Dat zei ze een keer. Een beetje dronken was ze.’

‘Tipsy,’ zeg ik. ‘Dat is een woord voor haar, tipsy.’

‘Tipsy is het niet, vind ik. Dan heb je een leuke dronk. Die had ze niet. Ze was ook best serieus. We moeten niets ophouden. Dat zei ze een keer of drie: we moeten niets ophouden. Maar dit is een wandeling van dochter en vader, niet afdwalen.’

Ik zeg dat ze zei dat denken aan de toekomst vooral leren is ermee om te gaan. Ze vraagt me of ik dat kan uitleggen. Dat kan ik niet.

‘Je hebt het niet geleerd dus,’ zegt Polly. Stilte, nee, geen stilte, zee, wind, stemmen in de verte, stemmen waaraan je meteen hoort dat je geen zin hebt dat ze dichterbij komen.

‘Ook niet aan mij. Op school hebben we soms een uur waarin we praten, moeten praten over wat ons bezighoudt. De mentor wil dat. Hij heeft altijd van die truien aan. Hij vroeg wat we van onze ouders geleerd hadden en zei er meteen bij, met die verontschuldigende stem van hem, dat hij ook wel besepte dat veel van onze ouders niet meer bij elkaar waren en dat hij zelf uit een andere tijd kwam toen het normaal was dat ouders het toch bleven proberen, ook al vonden ze het reuze moeilijk, nou ja, doet er niet toe. Ik was het eerst aan de beurt. Ik zei dat ik van mama, van Anna had geleerd dat je uit moest gaan van wat je zelf belangrijk vindt en niet van wat anderen willen dat je belangrijk vindt, en dat ik van jou niets geleerd heb, omdat je er nooit bent. En ik zei erbij dat je me misschien ook niets te leren had, dat je er misschien niets aan kon doen.’

‘Jézus, Pol.’

Gesprek tussen vader en dochter aan zee. Woorden waaien weg, onze stemmen mengen zich met stemmen die toch veel te dichtbij komen, een strandpaviljoen, mosselen, veel wijn, ik, Polly niet, zij één pilsje. Wordt vroeg donker, hemel vol onrust. Stilte tijdens terugweg.

Gevangene

‘Weet je, Cleem, ik heb nooit geweten wanneer die jaren ophielden.’

‘Welke jaren?’

‘De jaren waarin je gevormd wordt. Ik was me er best van bewust dat die jaren er waren, ik maakte ze mee, ja, ik voelde wat er aan de hand was, slapeloze nachten, dagen vol vragen en voortdurend ontregelende momenten. En dan kijk je op een dag om je heen, zo gevormd als wat, en dan zie je dat je nergens past.’

‘Dat gebeurde er?’

‘Ja.’

Vind ik niet dramatisch.

Cleem legt een dubbelgevouwen envelop onder het fragiele gietijzeren tafeltje, groen alsof het na jaren uit het water is gehaald.

Zijn kamer heeft geen balkon. De mijne wel, breed maar smal. Tegenover elkaar zitten kan niet. Hoeft ook niet. Het uitzicht op zee eist alle aandacht op.

Cleem is ook mijn vriend omdat we lang kunnen zwijgen

in elkaars gezelschap. Als je dat kunt, deel je wat wezenlijks met elkaar.

Toen ik gisteravond in dit hotel arriveerde en de eigenaar mij de kamers toonde, zei ik in de mijne meteen: 'Mooi zwijgbalkon.'

Cleem heeft niet alleen een envelop onder een van de tafelpoten gelegd, hij haalt er ook een uit zijn binnenzak.

'Die moest ik je geven.'

Pas openen als je op je verjaardagsfeestje bent.

Dat had Polly helemaal onderaan op de envelop geschreven, in dunne blokletters. Mijn verjaardag was de laatste keer dat ik haar zag ter sprake gekomen.

'O, je slaat weer op de vlucht!' zei ze.

Dat 'weer' irriteerde me natuurlijk. Soms grauwde er cynisme door haar heen.

'Nou, op de vlucht. Ik wil ver weg zijn.'

'Alsof je dan ver weg bent van je leeftijd. Beetje simpel, vadertje.'

'Ach, die leeftijd. Het is maar een moment.'

'Van zo'n moment valt iets te maken. Met ons bijvoorbeeld. Met mij en met Anna bijvoorbeeld.'

'Kan. Maar ik maakte een andere keuze.'

'Jij met je keuzes!'

Altijd als ik het land uit ben en bij de receptie van een hotel sta om een etmaal of een paar dagen loze geborgenheid te huren, denk ik aan haar, aan Polly. Wanneer ga ik met haar

op reis, ben ik met haar in een omgeving die we niet kennen, zodat we alleen op elkaar zijn aangewezen, zonder afgeleid te worden door wat ons vertrouwd is, en dat we het daar dan met elkaar moeten zien te redden?

Altijd stel ik me voor hoe het is, wij tweeën, met koffers en plannen en verwachtingen, moe van een reis, zin in momenten waarvan we ons geen voorstelling kunnen maken. Koffers uitpakken, daarna een glas aan de bar; ik wil uitsluitend hotels met een bar, of een soort bar, zwijgende ombudsman erachter, dan een gesprek dat thuis onmogelijk is, maar nu zijn we los van alles en op elkaar aangewezen. We zien ons in een film, ik in ieder geval, misschien Polly ook wel, maar ik ken haar niet goed genoeg om dat te weten. Het schuurt voortdurend dat ik haar niet goed genoeg ken. Dat ik niet tegen de man of vrouw achter de receptie kan zeggen dat ze mijn dochter is, woorden die ik graag uitspreek. Ook al ben ik ervan overtuigd dat het andersom niet het geval zal zijn. Dit is mijn vader van niks, mevrouw, mijnheer, waarschijnlijk zijn we hier per ongeluk. Ze kán het zo zeggen. Zo goed genoeg ken ik haar dan weer wel.

‘Gaf ze die envelop aan jou?’ vraag ik.

Cleem knikt, hij houdt ook niet van overbodige vragen of mededelingen.

‘Je ziet haar soms?’

‘Soms.’

‘Toevallig?’

‘Natuurlijk niet. Ik ga soms bij Anna langs.’

‘Ja, je kent haar ook al zo lang.’

Ik ben niet trots op die woorden. Ik begin maar over het uitzicht, want dat gaat me meestal goed af.

Vaak heb ik de indruk, zeker de laatste jaren, dat hij meer wil zeggen dan hij doet, dat het net is alsof hij wat verzwijgt. Van wie? Dat ik die indruk heb, zeg ik niet tegen hem, en de vraag waarom niet kan ik niet beantwoorden.

In de langwerpige envelop zit een langwerpige kaart waarop een wanhopig kijkende gevangene staat afgebeeld, met een puntig feesthoedje op, glanzend paars. Op de grauwe muur naast hem zijn zestig streepjes gekrast. Achter het laatste staat haar naam, op dezelfde manier gekrast als de streepjes, beetje onbehouwen. Tien x'jes erachter en ‘Je houdt niet van overbodige opmerkingen, dus ik zeg niet dat ik naar een erg lelijke kaart heb gezocht, maar de foto maakt vast alles goed.’

De foto had ik nog niet gezien, die valt uit de envelop nu ik die omgedraaid omhooghoud: Polly op een strand, ze heeft een blauwe bikini aan, ze is gebruind, ze lacht stralend en zwaait opgetogen.

Ik kan niet ophouden met naar die foto te kijken. Als ik hem op het marmeren planchet voor de spiegel boven de wastafel zet, vraag ik me af naar wie ze zwaait. En waarom die vraag in me opkomt.

Levens

Ik geloof dat het mijn eerste volle herinnering is. Ik ben net zes jaar, mijn verjaardag is een paar dagen geleden geweest, de cadeaus staan nog op mijn kleine tafel in de hoek van de kamer voor het raam, met als pronkstuk een houten fort uit het Wilde Westen. Het begint winter te worden, de kou die langzaam oprukt is te zien, niet alleen aan de mensen die voorbijlopen, maar ook aan de kleur van alles, alles wordt grijzer.

Oom Leo is geweest, hij komt bijna iedere week, altijd op donderdagmiddag. Mijn moeder zegt dat hij eerst bij iemand is geweest 'die hem helpt', hier in de buurt. Oom Leo praat meestal over de oorlog, die voor mij al heel erg lang geleden lijkt, maar dat komt omdat ik die alleen maar ken uit verhalen die steeds minder worden verteld.

Mijn vader heeft me verteld dat Esther, de vrouw van oom Leo, en hun twee kinderen Jan en Myrthe in de oorlog dood zijn gegaan, in een van de kampen, niet alle drie tegelijk, eerst Esther, de kinderen kort daarna. Hoe het precies zat, weet ik niet, of misschien weet ik het wel, maar het wordt geen gebeurtenis in mijn gedachten, het is net alsof mijn gedachten die gebeurtenis afwijzen, maar oom Leo vertelt

iedere keer dat hij nog naar Jan heeft gezwaaid, naar Jan in de verte, dat hij dat moment nooit vergeet. Het was op een ochtend. Telkens zegt hij erbij dat het die ochtend heel hard regende, ijskoude regen waarvan je gezicht pijn deed.

Ik hoor niet alles, oom Leo praat zacht, maar ik hoor hem altijd huilen en mijn moeder legt dan haar arm om zijn schouders. Dan roken ze een sigaret en daarna gaat oom Leo weg, hij pakt altijd een appel van de fruitschaal. 'Voor op de fiets.'

De keer die ik me nu zo sterk herinner, moest mijn moeder ook huilen, nadat ze hem had uitgezwaaid. Daarvoor nooit. Ze was altijd bedroefd, dat wel, maar huilen, nee, nooit. Al haar aandacht ging naar oom Leo, geen echte oom, maar 'onderdeel van de familie'.

Waarom die keer wel, weet ik niet. Een namiddag vol winterschemering en wind die je hoorde.

Ze zat aan tafel en zei: 'O, die levens van ons.'

Eerst dacht ik dat ze mij niet zag, hoewel ze wist dat ik in de kamer was, ik speelde in een hoek met het fort. Ineens keek ze me aan: 'Kom eens hier.'

Ze drukte me dicht tegen zich aan, alsof ze me voorlopig niet los wilde laten, alsof we afscheid namen, moesten nemen, en zei: 'Jij bent de nieuwe tijd, Rogier, jij bent de toekomst. Die verantwoordelijkheid lacht in jou.' Ja, zo zei ze het, ik weet het zeker, ik begreep het niet van die verantwoordelijkheid die in me lachte, maar daarom onthield ik die woorden, daarom wist ik dat ik die woorden moest onthouden, 'voor later', wanneer ik wel zou inzien wat ze betekenden.

Mijn moeder bleef me maar vasthouden. Ik geloof dat ik het ongemakkelijk vond of nee, dat was het niet, ik had het gevoel dat ik ook iets moest zeggen, maar ik wist niet wat. Het drong tot me door dat haar woorden groot waren, dat ik er ouder van werd, dat mijn moeder me nu niet alleen als kind zag.

Wat een ontregelend woord, verantwoordelijkheid! Ik sprak het een paar keer hardop uit en dacht na over het antwoord dat erin zat, begreep niet wat de bedoeling van dat antwoord was. Het was voor iemand zorgen, dáár ging het om, ik was niet achterlijk, maar hoe deed je dat?

Ik liep naar de rivier, daarna, het was al donker, ik ging op de rand van de kade zitten en stelde me voor dat ik op het beginpunt van alles was, dat het ineens gebeurde, mijn leven dat zich voor mij uitstreckte, in verschillende richtingen, fel licht erboven, de volle zomerzon midden op een dag, ik verwachtte niet van mezelf dat ik een keuze maakte voor een richting, ik kon me trouwens niet bewegen, maar daar werd ik niet neerslachtig van. Ik dacht, het was méér dan denken, het barstte uit alle gedachten waarvan ik vaag of scherp bewust was: ik ben de toekomst.

Daarom die felle zon in mijn gedachten, op die winterse namiddag.

Cleem kan nu alleen maar knikken. Hij is erover begonnen, hij vroeg naar de belangrijke momenten. Hij zegt niets, waarschijnlijk omdat het mijn verjaardag is.

Misschien wil hij helemaal niets zeggen en camoufleert hij die onwil door te doen alsof hij hier is om aandachtig naar me te luisteren.

Ik voel dat ik vaag spijt heb dit plan te hebben doorgezet, hij en ik, mijn verjaardag, Frankrijk, en ook dat ik die spijt niet wil toelaten.

Bezetten

Een andere herinnering aan mijn moeder.

‘We zijn in elkaars buurt.’ Dat zegt ze als ik vraag waarom ze dan met mijn vader is gaan leven, gaan trouwen zelfs. ‘Van die dag herinner ik me niets. Zal ik je wat vertellen? Ik was dronken, nou ja, stevig aangeschoten, en mijn focus die dag was dat niemand dat in de gaten mocht hebben. En dat had ook niemand. Dat is het enige dat ik me scherp van die dag herinner: dat niemand dat in de gaten had. Ja, ik wilde graag in de buurt van je vader zijn. Hij is de eerste die ik me herinner in mijn leven. Toen ik hem voor het eerst zag, was hij een jaar of zes. Hij liep langs het water, in zijn eentje. Hij leek me zo, ja, hoe noemde ik het? Strikt zichzelf, zoiets; dat was het niet, denk ik, maar zoiets. Eigenlijk ben ik altijd bij hem gebleven, bij hem in de búúrt, moet ik zeggen. Dat zei ik later ook: we gaan niet samenleven, we gaan bij elkaar in de buurt leven. Ik moet alleen zijn. Of hij dat moet, weet ik niet. Misschien is hij het gaan leren willen.’

Zo ging het met ons allemaal, in ons gezin, vader, moeder, mijn zusje en ik. We waren gewend langs elkaar heen te leven zonder elkaar uit het oog te verliezen. Hetti, de hulp